

їх допомогою відбувається оптимальна взаємодія всіх правових норм, які регламентують функціонування даного інституту адміністративного судочинства. Суворе дотримання кожного із зазначених принципів сприятиме забезпеченню прав, свобод та інтересів учасників адміністративного процесу, винесенню законного й обґрунтованого рішення у справі, вдосконаленню процедури вирішення публічно-правових спорів у порядку письмового провадження.

Список використаних джерел:

1. Ославський М. І. Адаптація принципів адміністративного судочинства до європейських стандартів адміністративного процесу / М. І. Ославський // Держава і право. – 2007. – № 36. – С. 264–270.
2. Собовий О. Принципи діяльності судді у провадженні у справах про адміністративні проступки / О. Собовий // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 12. – С. 58–62.
3. Основи адміністративного судочинства в Україні: навч. посіб.; за ред. Н.В. Александрової, Р.О. Куйбіди. – К. : Конус-Ю, 2006. – 256 с.
4. Коліушко І. Адміністративні суди: для захисту прав людини чи інтересів держави? / І. Коліушко, Р. Куйбіда // Право України. – 2007. – № 3. – С. 3–8.
5. Стефанюк В. С. Судовий адміністративний процес: монографія / В. С. Стефанюк. – Х.: Консум, 2003. – 463 с.
6. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним зверненням товариства з обмеженою відповідальністю «Пріма-Сервіс» ЛТД щодо офіційного тлумачення положення пункту 7 частини третьої статті 129 Конституції України та за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини шостої статті 12, частини першої статті 41 Кодексу адміністративного судочинства України, частини другої статті 197 Цивільного процесуального кодексу України, а також частини восьмої статті 81-1 Господарського процесуального кодексу України (справа про фіксування судового процесу технічними засобами) : від 08.12.2011 р., № 16-рп/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 99. – Ст. 3638.
7. Зозуля І. В. Місце письмового провадження в адміністративному судочинстві України / І. В. Зозуля, Д. В. Роженко // Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 16–17 лютого 2013 р.). – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2013. – С. 146–148.

КОРОЛЬОВ Ю. О.,

менеджер

(ПАО «АктаБанк», м. Дніпропетровськ)

УДК 342.9.07:336.71

**ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ
СЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ**

Розглянуто законодавчі та нормативно-правові акти, які визначають особливість адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, законодавчі акти, нормативно-правові акти, функції, повноваження, службовці, Національний банк України.

Рассматриваются законодательные и нормативно-правовые акты, которые определяют особенности административно-правового статусу служащих Национального банка Украины.

Ключевые слова: административно-правовой статус, законодательные акты, нормативно-правовые акты, функции, полномочия, служащие, Национальный банк Украины.

The legislative and regulatory legal acts, which define the particularity of administrative and legal status of the National Bank of Ukraine employees, are considered.

Keywords: *administrative and legal status, legislative acts, regulatory legal acts, function, powers, employees, National Bank of Ukraine.*

Вступ. Адміністративно-правовий статус службовців Національного банку України, виходячи з аналізу правового статусу Національного банку України, має містити загальні ознаки – теоретичну конструкцію елементів, загальне призначення, що властиві іншим юридичним статусам суб'єктів права, і ряд особливостей, які притаманні лише службовцям Національного банку України.

Проблема визначення поняття службовця обтяжується тим, що у юристів-науковців та законодавстві переважає галузевий підхід до розуміння даної категорії службовця.

Так адміністративно-правовий статус державного службовця на сьогоднішній день закріплено у значній кількості законодавчих та нормативно-правових актів різної юридичної сили, починаючи від Конституції України та закінчуючи внутрішньовідомчими нормативно-правовими актами. Тому можна зробити висновок, що конституційні положення закладають першооснову адміністративно-правового статусу державного службовця, подальша диференціація відбувається вже у межах галузевого законодавства за напрямком діяльності. Виходячи з цього, можна говорити про наявність галузевих адміністративно-правових статусів державного службовця за напрямком діяльності.

Постановка завдання. Мета статті – висвітлення особливостей адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України.

Результати дослідження. Спочатку розглянемо відмінності між поняттями «державний службовець», «службовець», «службова особа». Слід пригадати, що різні найменування працівників виникли в результаті суспільного поділу праці. З появою держави управління виокремлюється у самостійну функцію, яку здійснює певна група людей, для яких управлінська праця стає професією.

В. Мозоль визначає, що службовою особою є службовець, який обіймає посаду, пов'язану з виконанням наданих йому у встановленому законом порядку спеціальних повноважень щодо осіб, які не перебувають з ним у службовій підлеглих, і у випадках, передбачених законодавством, має право застосовувати заходи адміністративного примусу [5].

У Законі України «Про державну службу» визначено, що державний службовець – громадянин України, який займає посаду державної служби в державному органі або їх апараті, отримує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету, крім випадків, визначених законом, та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з реалізацією завдань та виконанням функцій державного органу щодо:

- підготовки пропозицій стосовно формування державної політики у відповідній сфері;
- розроблення проектів нормативно-правових актів;
- надання адміністративних послуг;
- здійснення державного нагляду (контролю);

- управління державним майном, державними корпоративними правами;
- управління персоналом державних органів, органів влади або їх апарату;
- реалізації інших повноважень відповідного органу [8, ст. 1].

Професійні службовці належать до певної групи населення – осіб найманої праці, зайнятих у сфері управління «виробництвом» управлінських рішень та їх реалізацією в порядку службових завдань.

Службовці – це соціальна група, в яку входять індивідуальні суб'єкти права (фізичні особи), що здійснюють на оплатних засадах відповідні соціально необхідні функції і виконують завдання відповідних органів, установ та організацій.

У своєму дослідженні У. Ляхович визначає, що правовий статус являє собою надзвичайно важливу соціально-правову конструкцію, завдяки якій:

- по-перше, відбувається правове вираження та правове забезпечення становища людини у суспільстві та державі;
- по-друге, відкривається можливість для отримання фізичними особами широкого спектра всіляких благ та самореалізації;
- по-третє, надається правова характеристика особи як учасника правовідносин;
- по-четверте, визначаються межі свободи особи, взаємні права й обов'язки особи і державних органів [4].

Ураховуючи погляди юристів-науковців на проблему співвідношення понять «державний службовець», «професійний службовець», «службовець», «службова особа» та спираючись на результати аналізу законодавчих і нормативно-правових актів, автор пропонує поняття:

службовець Національного банку України – є суб'єктом адміністративного права, учасником адміністративно-правових відносин та володіє адміністративно-правовим статусом, а саме:

- особа, яка здійснює трудову діяльність у Національному банку України;
- діяльність особи пов'язана з виконанням функцій (повноважень) Національного банку України;
- призначення особи на посаду у Національному банку України має здійснюватися виключно через видання адміністративного акта;
- оплата праці має здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету.

У процесі дослідження з'ясовано, визначено та обґрунтовано риси, які притаманні службовцям Національного банку України, а саме:

- це фізична особа, громадянин України, яка має економічну або юридичну освіту, професійну підготовку, пройшла у встановленому порядку конкурсний відбір;
- має відповідати вимогам Законів України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність»;
- обіймає оплачувану посаду у Національному банку України в установленому порядку за рахунок бюджету;
- присвоюється в установленому порядку відповідно посаді і категорії ранг;
- виконує функції (повноваження) Національного банку України;
- здійснює дії, які викликають певні юридичні наслідки;
- надано представницьке право від імені держави.

Відповідно до чинного законодавства трудова діяльність у Національному банку України є різновидом державної служби України, яка здійснюється службовцями Національного банку України.

Адміністративно-правовий статус службовців Національного банку України – це один із «видових» статусів порівняно з адміністративно-правовим статусом державного службовця,

проте й він є «родовим» щодо правових статусів із більшим рівнем конкретизації.

У Законі України «Про Національний банк України» визначено, що питання функціонування державної служби у Національному банку України та класифікації посад вирішує Правління Національного банку України відповідно до законодавства України [6, ст. 64].

Виходячи з аналізу нормативно-правових актів Національного банку України, у персоналу (службовців, працівників, керівників) Національного банку України виділяють:

– *статус обслуговуючого персоналу*. До складу обслуговуючого персоналу Національного банку України входять працівники, обов'язки яких безпосередньо не пов'язані з виконанням функцій (повноважень) Національного банку України;

– *статус службовців*. Службовцями Національного банку України вважаються особи, які безпосередньо беруть участь у виконанні функцій (повноважень) Національного банку України та займають посади, передбачені штатним розписом. До складу службовців Національного банку України зараховують: професіоналів, фахівців, службовців – 2, 3, 4, 5 категорій;

– *статус посадових осіб – керівних органів та керівників структурних підрозділів*. До посадових осіб належать ті службовці, на яких покладено здійснення організаційно-розпорядчих і консультативно-дорадчих функцій, їх дії, пов'язані з виконанням цих функцій, завжди спричиняють юридичні наслідки, оскільки створюють юридичні акти. До складу посадових осіб належать: керівники – 1, 2, 3, 4, 5 категорій.

Головною особливістю адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України є службовці, які становлять основний кадровий склад Національного банку України.

Слід зазначити, що адміністративно-правовий статус службовців Національного банку України походить від правового статусу Національного банку України, який є спеціальним державним органом.

Службовці Національного банку України – група суб'єктів адміністративно-правових відносин. Особливості реалізації службовцями Національного банку належних їм посадових прав та юридичних обов'язків в адміністративно-правових відносинах зумовлені тим, що притаманні ознаки владовідносин: обов'язковість виконання службовцями Національного банку України законодавчих та нормативно-правових актів з банківської діяльності.

Під час виконання посадових прав та юридичних обов'язків службовці Національного банку України вступають у різноманітні суспільні відносини, в яких вони виступають в різних якостях, виконують різні соціальні ролі в Національному банку України. Тому зв'язок між службовцями та правом найбільш повно характеризується через поняття адміністративно-правовий статус, у якому відбиваються всі основні сторони юридичного буття індивідів: їх інтереси, потреби, взаємовідносини з Національним банком України, службова та суспільно-політична діяльність, соціальні потреби та їх задоволення.

Досліджуючи особливості адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України, слід виходити з положення про те, що адміністративно-правовий статус службовців Національного банку України є спеціальним відносно адміністративно-правового статусу державних службовців і не може розглядатися поза зв'язком зі змістом і обсягом посадових прав та юридичних обов'язків державних службовців.

Так, О. Скакун підкреслює, що адміністративно-правовий статус особи – це система закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права координує своє поведінку в суспільстві [10].

Поняття «адміністративно-правового статусу» можна сформулювати як певну систему можливостей службовців, які визначають їх правове становище в Національному банку України. Адміністративно-правовий статус службовців важливий не тільки з точки зору виконання функцій (повноважень) Національного банку України. Адміністративно-правовий статус – складова частина загальної проблеми посадових прав та юридичних обов'язків службовців Національного банку України. Правильна й усебічна регламентація дозволяє службовцям Національного банку України здійснювати посадові права та виконувати юридичні обов'язки. Усвідомлення службовцями Національного банку України сутності свого адміністративно-правового статусу та реалізація його у відповідних межах є основою правопорядку трудової діяльності. За допомогою адміністративно-правового статусу Національний банк України створює реальні можливості службовцям для здійснення посадових прав і виконання юридичних обов'язків.

Громадянин набуває адміністративно-правового статусу службовця Національного банку України з виникненням державно-службових правовідносин, у яких з одного боку виступає особа – претендент на трудову діяльність у Національному банку України, а з другого – держава в особі Національного банку України (до повноважень якого належить вирішення питань щодо прийому на трудову діяльність).

Тому трудова діяльність у Національному банку України має розглядатися як самостійний вид публічної служби. Вона не повинна ототожнюватися із державною – незважаючи на те, що категорії й ранги службовцям Національного банку України встановлено за зразком для державних службовців.

Під час дослідження адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України необхідно звернути увагу, що кожен службовець наділений не тільки загальним правовим статусом, але також має можливість стати носієм комплексу посадових прав і юридичних обов'язків, що передбачає набуття службовцями Національного банку України спеціального адміністративно-правового статусу.

У своєму дослідженні О. Гаврилюк наголошує, що норми, які регулюють трудові відносини в Національному банку України, на жаль, не відрізняються чіткістю та прозорістю, а іноді мають досить колізійний характер, дуже розгалужені в Законах України «Про банки і банківську діяльність», «Про Національний банк України», «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні»; у нормативно-правових актах Національного банку України: «Положенні про порядок створення і реєстрації комерційних банків», «Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» та ін. [1].

Зміст адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України характеризується певною стабільністю. Деякі зміни в адміністративно-правовому статусі відбуваються за волею законодавця (НБУ), а не окремих службовців. Службовці Національного банку України лише вправі ініціювати перед законодавцем (НБУ) пропозиції про внесення змін до свого адміністративно-правового статусу.

Під час призначення службовців Національного банку України застосовується принцип вертикальної структури управління системою Національного банку України, закріплений законом. Цей принцип означає, що призначення службовців Національного банку України та їх підзвітність здійснюється виключно за встановленою законом вертикаллю.

Службовці Національного банку України є суб'єктами реалізації управлінських та інших функцій держави, залишаючись при цьому індивідуальними суб'єктами адміністративного права. Це визначається тим, що службовець Національного банку має дві основні ознаки як суб'єкт адміністративного права:

- виступає в суспільних відносинах як носій державної влади;

– бере участь у правовідносинах на основі правових норм, є носієм посадових прав та юридичних обов'язків.

Крім того, у структурі Національного банку України виділяються структурні підрозділи, службовці яких виконують специфічні юридичні обов'язки, з яких у результаті складається їхня службова функція.

Так, адміністративно-правовий статус Голови Національного банку України регулюється Конституцією і Законом України «Про Національний банк України».

Ураховуючи, що Голова Національного банку України діє від його імені, ухвалює рішення з інших питань, що стосуються діяльності Національного банку України, то абсолютно очевидним те, що характеристика його посади якраз потрапляє під вищевизначене визначення службовців. Отже, відповідно до Закону України «Про Національний банк України», Голова Національного банку України має статус державного службовця [6, ст. 64]. Слід зазначити, що Закон України «Про державну службу» ані підтверджує цей факт, ані спростовує.

Так, серед посад, зарахованих до першої, другої або будь-якої іншої категорії, відсутня така посада, як посада Голови Національного банку України. Немає її й серед тих, що мають особливий правовий статус (ст. 9 Закону України «Про державну службу»). Така ситуація видається дивною, враховуючи значущість посади Голови Національного банку України, й це дає ще один привід припустити наявність у характеристиці такої посади ознак «особливого статусу», а відсутність її у переліку ст. 9 можна пояснити недосконалістю (а більше застарілістю) законодавства.

Більш вагомим аргументом може бути розміщений на офіційному веб-сайті Голодержслужби Реєстр посад державних службовців, за яким до посад першої категорії (серед посадовців Нацбанку) зараховуються заступники Голови Національного банку України. Посада самого Голови не згадується.

Слід згадати також положення п. 1.1 постанови Національного банку України від 30.06.1999 р. № 317, за яким правовий статус Голови Національного банку України визначається Конституцією України, Законом України «Про Національний банк України» та чинним законодавством [9].

Керівництво територіальним управлінням Національного банку України здійснює начальник, який призначається на посаду та звільняється з неї наказом Голови Національного банку України. Начальник територіального управління Національного банку України затверджує згідно з типовою структурою і затвердженим кошторисом, а також фондом оплати праці, штатний розпис територіального управління, видає накази та розпорядження, а також затверджує Положення про структурні підрозділи територіального управління Національного банку України.

Особливості загальних посадових прав та юридичних обов'язків службовців Національного банку обумовлюються тим, що вони закріплюються на законодавчому рівні, а їх виконання є обов'язковим для всіх службовців Національного банку України незалежно від виду виконуваної ними роботи. Повноваження та відповідальність службовців Національного банку України щодо виконання ними посадових прав та юридичних обов'язків визначаються внутрішніми документами банку та посадовими інструкціями.

Посадовим правам та юридичним обов'язкам службовців Національного банку України кореспондуються права й обов'язки керівництва Національного банку України. Серед основних особливе місце займає його обов'язок надати роботу та створити належні умови трудової діяльності. Причому надання роботи має носити тривалий характер, тобто бути розраховано на виконання її протягом усього строку дії контракту або бути постійним. Надана службовцю Національного банку України робота повинна відповідати вимогам, установленим

контрактом.

О. Гаврилук зазначає, що права й обов'язки як керівників, так і службовців Національного банку України містяться у великій кількості різних правових норм. Це ускладнює з'ясування їх змісту, вносить певну невизначеність у трудо-правовий статус службовців банку [1].

Для з'ясування особливостей адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України в цілому, та окремих його елементів зокрема, автором здійснено класифікацію посадових прав і юридичних обов'язків шляхом їх розподілу на групи:

– до першої групи слід зарахувати загальні посадові права та юридичні обов'язки, які належать усім службовцям Національного банку України, тобто ті, що випливають із функцій (повноважень) Національного банку України й закріплені у Законі України «Про Національний банк України» [6, ст. 7];

– до другої групи – спеціальні посадові права й юридичні обов'язки службовців Національного банку України – слід зарахувати ті, що є у розпорядженні службовців, наділених лінійною владою, тобто у власне службовців Національного банку України. А також ті, що ілюструють специфіку адміністративно-правового статусу певної категорії службовців Національного банку України.

На цій основі здійснено аналіз правових норм, що регламентують статусні повноваження службовців Національного банку України, який дає можливість зробити висновок про те, що ці норми не повною мірою відповідають вимогам специфіки діяльності службовців Національного банку України.

У Національному банку України впроваджена відповідна нормативна база щодо кадрового забезпечення й затверджені Положення про:

- порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад службовців;
- порядок проведення атестації службовців Національного банку України;
- формування кадрового резерву на посади службовців Національного банку України.

Так Закон України «Про державну службу» не виділяє особливостей службової поведінки службовців Національного банку України. Немає також спеціального правового акта, який би встановлював основи адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України. Переважно їх статус закріплено в спеціальних посадових інструкціях, які приймаються лише на рівні конкретного органу, установи, організації чи їх структурної одиниці [8].

Право трудової діяльності в Національному банку України надається громадянам України незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної належності, статі, політичних поглядів, релігійних переконань та місця проживання. Для її проходження вони мають отримати відповідну освіту та професійну підготовку, пройти в установленому порядку конкурсний відбір, або за іншою процедурою, передбаченою чинними законодавчими й нормативними актами.

Відповідно до Закону України «Про державну службу» посада державної служби – це визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу з установленими відповідно до законодавства посадовими обов'язками [8, ч. 5 п. 1 ст. 1].

Головним компонентом трудової діяльності службовців Національного банку України як юридичного інституту є посада. Т. Коломоєць визначає, що посада – це визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу та його апарату, на яку покладено встановлене нормативними актами коло службових повноважень [3, с. 129].

Посада, будучи одночасно робочим місцем та бюджетною позицією, утворюється у розпорядчому порядку. Нормативно-правовими актами Національного банку України

визначається її назва, місце у службовій ієрархії, порядок заміщення. Вона включається в штатний розклад, у єдину номенклатуру посад службовців Національного банку України. При цьому найменування посад має максимально точно віддзеркалювати зміст і характер роботи, що виконується службовцем Національного банку України.

Посада є часткою структурного підрозділу та в цілому Національного банку України, виявом його компетенції у вигляді владних повноважень, якими наділяється саме посада, а не конкретний службовець. Якщо посада має обійматися за контрактом, то зміст і характер повноважень «насичується» залежно від умов контракту. Водночас треба зазначити, що в управлінському апараті, крім посад, що передбачають реалізацію владних повноважень та вчинення будь-яких юридично значущих дій, існує велика група посад, праця на яких обумовлена виконанням функцій, що не виражають волю Національного банку України, але є потрібними внаслідок забезпечувального характеру таких, створення матеріальних, інших умов для виконання владних повноважень, тобто визначального виду діяльності Національного банку України.

Структура Національного банку України складається із взаємозв'язаних посад, що визначають службове місце і становище учасників управлінських відносин. Посада є первинною клітинкою, вихідною організаційно-структурною одиницею Національного банку України.

Організаційно-правова форма залежить від формального визначеного змісту діяльності, й таке формальне визначення можливо тільки через закріплення за конкретними посадами в органі певних посадових прав та юридичних обов'язків, тобто їх адміністративно-правового статусу.

Т. Коломоєць зазначає, що штат – це постійний, установлений склад службовців певної юридичної особи, які перебувають в організаційно-правовому зв'язку й забезпечують виконання покладених на них функцій та завдань [3, с. 129].

Саме тому діє правило: не посада добирається під конкретну особу, а людина за своїм діловим, професійним, адміністративним і моральними якостями – до відповідної посади, хоча ефективність реалізації закріплених за даною посадою повноважень прямо залежить від якостей того, хто обіймає цю посаду.

У. Ляхович підкреслює, що елементи правового статусу державного службовця є своєрідними рисами, що характеризують конкретного державного службовця, який обіймає певну посаду в тому або іншому державному органі. Тобто до переліку структурних елементів адміністративно-правового статусу мають зараховуватися лише ті, за допомогою яких можна чітко охарактеризувати державного службовця як учасника правовідносин, зокрема адміністративно-правових [4].

Отже, здійснення трудової діяльності в Національному банку України має розглядатися самостійно від публічної служби. Вона не повинна ототожнюватися як з державною (незважаючи на те, що категорії й ранги службовців установлено за зразком для державних службовців), так і зі службою в недержавній сфері – об'єднаннях громадян.

Особливості змісту адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України впливають з умов виконуваних ними завдань, функцій, посадових прав та юридичних обов'язків, а також специфіки діяльності Національного банку України.

У процесі дослідження було з'ясовано та визначено *особливості адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України, а саме:*

- стабільність, відповідність і похідність адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України від правового статусу Національного банку України;
- рівність адміністративно-правового статусу для всіх службовців Національного банку України;

- встановлення трудової дисципліни для службовців Національного банку України;
- зміни в адміністративно-правовому статусі службовців Національного банку України здійснюються за волею законодавця (НБУ);
- повноваження службовців Національного банку України не можуть виходити за межі компетенції Національного банку України, в якому вони перебувають на службі;
- наявність спеціальної адміністративної правосуб'єктності як необхідної передумови виникнення адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України;
- посадові права та юридичні обов'язки службовців визначаються через функції (повноваження) Національного банку України й поділяються на загальні, спеціальні (посадові права та юридичні обов'язки службовців Національного банку України, як структурні елементи адміністративно-правового статусу поділяються на загальні й спеціальні. Загальні – притаманні державним службовцям України. Спеціальні – пов'язані з виконанням функцій (повноважень) Національного банку України);
- покладання додаткових повноважень на службовців Національного банку України в разі настання особливих умов трудової діяльності;
- здійснення службовцями Національного банку України своїх прав та обов'язків гарантується законодавством;
- законодавчими та нормативно-правовими актами для службовців Національного банку України визначено порядок та умови просування по службі, тобто забезпечення права на службу кар'єру;
- наявність повноважень із застосуванням адміністративного примусу;
- встановлення трудової дисципліни на зразок службової.

Особливості адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України необхідно враховувати у процесі його нормативної реалізації. Так, спираючись на них, було б доцільно згрупувати основні повноваження службовців Національного банку України, що входять до складу їх адміністративно-правового статусу, в одному правовому документі, а не в кількох, як це має місце нинішнього часу, що полегшило б сприйняття їх правозастосовником та іншими суб'єктами правовідносин.

Аналіз особливостей адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України дозволяє дійти висновку, що адміністративно-правовий статус являє собою соціально-правову конструкцію, завдяки якій:

- по-перше, відбувається правове вираження та правове забезпечення становища службовців Національного банку України;
- по-друге, відкривається можливість для здійснення самореалізації;
- по-третє, надається правова характеристика службовців Національного банку України як учасника правовідносин;
- по-четверте, визначаються межі свободи службовців Національного банку України, взаємні посадові права та юридичні обов'язки службовців та Національного банку України;
- по-п'яте, виникає необхідність урахування виявлених особливостей адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України у процесі його нормативно-правової регламентації.

Висновки. Таким чином, у процесі дослідження з'ясовано, що адміністративно-правовий статус службовців Національного банку України являє собою частину його загального правового статусу, визначає місце і призначення у системі Національного банку України, дає можливість, а також визначає необхідність здійснення службовцями Національного банку України посадових прав та юридичних обов'язків, спрямованих на реалізацію функцій (повноважень) Національного банку України.

Список використаних джерел:

1. Гаврилюк О. В. Особливості регулювання праці в банківських установах України [Електронний ресурс] / О. В. Гаврилюк // Режим доступу : <http://do.gendocs.ru/docs/index-9791.html?page=6>.
2. Конституція України : Закон // Відомості Верховної Ради України. – 23.07.1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / Коломоєць Т. О. – К. : Юрінком Інтер, – 2011. – 576 с.
4. Ляхович У. І. Організаційно-правове забезпечення реалізації адміністративно-правового статусу державного службовця [Електронний ресурс] / У. І. Ляхович. – Режим доступу : <http://www.dissertation.com.ua/node/675100.html>.
5. Мозоль В. В. Адміністративно-правовий статус посадової особи податкової міліції (організаційно-правові аспекти) : автореф. дис. на здобуття вченого ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. В. Мозоль. – Ірпінь. – 2006. – 21 с.
6. Про Національний банк України : Закон України // ВВР. – 1999. – № 29. – Ст. 238.
7. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 року № 2121-III // ВВР. – 2001. – № 5–6. – Ст. 30.
8. Про державну службу : Закон України // ВВР. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
9. Про класифікацію посад та ранги державних службовців Національного банку України : Постанова Національного банку України від 30.06.1999 р. № 317 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 28. – Ст. 1433.
10. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / Скакун О. Ф. – Харків : Консум, 2001. – 656 с.

РИБЦЬКИЙ С. Б.,

викладач кафедри
загально-правових дисциплін
(Дніпропетровський гуманітарний
університет)

ГРОМАДСЬКІ ПРАВОЗАХИСНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

Досліджуються громадські організацій як суб'єкти щодо здійснення конституційного захисту прав і свобод людини і громадянина від протиправних посягань правоохоронних органів.

Ключові слова: об'єднання громадян, правозахисна організація, основні права людини.

Исследуются общественные организации как субъекты осуществления конституционной защиты прав и свобод человека и гражданина от противоправных посягательств правоохранительных органов.

Ключевые слова: объединения граждан, правозащитная организация, основные права человека.

The given paper presents the investigation of public organizations as subjects in relation to realization of constitutional defence of human rights and freedoms from unlawful conduct of law-enforcement bodies.

Key words: human communities, law-enforcement bodies, basic human rights.

